

ประโยค ป.ธ. ๓
สัมพันธ์ไทย
สอบ วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒

เตน วุฒติ ยัม โข โส มหาราช เสฏฐิ คหปติ ตกรลชี ปจเจกพุทฺธ
 ปิณฑปาเตน ปฎิปาเทสิ ตสส กมฺมสฺส วิปาเกน สตฺตกฺขคฺคํ สุคฺคิ สกฺกํ
 โลกํ อุปฺปชฺชิ ตสฺเสว กมฺมสฺส วิปากาวเสเสน อิมิสฺสาเยว สาวตฺถิยา
 สตฺตกฺขคฺคํ เสฏฐิจิตฺตํ การลสิ ฯ ยัม โข โส มหาราช เสฏฐิ คหปติ ทานํ
 ทควา ปจฺจนา วิปฺปฎิสาริ อโหสิ วรรณตํ ปิณฑปาตํ ทาสา วา กมฺมกราวา
 ภูณฺเชยฺยุนฺติ ตสส กมฺมสฺส วิปาเกน นาสฺสุพฺพาราย ภคฺตโกคฺชาย จิตฺตํ
 นมฺติ นาสฺสุพฺพาราย วุคฺตโกคฺชาย นาสฺสุพฺพาราย ยานโกคฺชาย นาสฺสุพฺพารานํ
 ปญฺจนนํ กามคฺคานนํ โภคฺชาย จิตฺตํ นมฺติ ฯ ยัม โข โส มหาราช เสฏฐิ
 คหปติ ภาตฺตํ เอกปฺตฺตํ สวาปเตยฺยสฺส การณา ชีวิตา โวโรเปสิ ตสส
 กมฺมสฺส วิปาเกน พหุณี วสฺสทานิ พหุณี วสฺสสตานิ พหุณี วสฺสสทฺสทานิ
 พหุณี วสฺสสทฺสทฺสทานิ นิริเย ปจฺจิจฺจํ ตสฺเสว กมฺมสฺส วิปากาวเสเสน
 อิทํ สตฺตมํ อปฺตฺตํ สวาปเตยฺยํ ราชโกสิ ปเวเสนฺติ ฯ ตสส โข ปน
 มหาราช เสฏฐิสฺส คหปติสฺส ปุราณณฺจ ปุณฺณํ ปริกฺขิณํ นวณฺจ ปุณฺณํ
 อนุปฺจิตํ อชฺช จ ปน มหาราช เสฏฐิ คหปติ มหาโรรฺวเ นิริเย ปจฺจติตี ฯ

ราชา สตฺถุ วณฺณํ สุตฺวา อโห ภูนฺเต ภาริยํ กมฺมํ เอตฺตเก นาม
 โภเก วิชฺชมาเน เนว อตฺตนา ปริกฺกฺขชฺชิ น ตุมฺหาทิสฺเส พุทฺเธ ฐรวินาเร
 วิหรนฺเต ปุณฺณกมฺมํ อกาสิตี อาห ฯ สตฺถา เอวเมวํ มหาราช ทุมฺเมธปฺกฺคฺลา
 นาม โภเก ลภิตฺวา นิพฺพานํ น คเวสนฺติ โภเก นิสฺสาเย อุปฺปนฺนตฺตฺตนา
 ปเนเต ทิฆมฺรตฺตํ หนตฺติตี วตฺวา อิมํ คาลมาห

หนนฺติ โภคา ทุมฺเมธํ โน จ ปารคเวสิโน
 โภคตฺตนาเย ทุมฺเมธโร หนฺติ อญฺเฆว อตฺตนฺนฺติ ฯ

ให้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๓ สัมพันธ์ไทย

วจนั วุตตกมฺม ใน วุตตํ ภควตา อนภิตกคฺคตา ใน วุตตํ ๆ กิตบท
กมฺมวจาก เตน วิเสสน ของ การณน ๆ เหตุ ใน วุตตํ

มหาราช อาลปน เสฏฺฐี สยกคฺคตา* ใน ปฏิปาเทสิ ๆ อาขยาตบท
กคฺควจาก ยํ กิริยาปรามาส โข ศัพท์ วจนาลงฺการ โส กิติ คหปติ กิติ
วิเสสน ของ เสฏฺฐี ตครสิขิ สณฺณาวิเสสน ของ ปจฺเจกพุทฺธ ๆ อวุตตกมฺม
ใน ปฏิปาเทสิ ปิณฺฑปาเตน กรณ ใน ปฏิปาเทสิ

โส วิเสสน ของ เสฏฺฐี ๆ สยกคฺคตา ใน อุปฺปชฺชิ และ เหตุกคฺคตา ใน
การสิ อุปฺปชฺชิ อาขยาตบท กคฺควจาก ปุคฺคลํ การิตกมฺม ใน การสิ ๆ
อาขยาตบท เหตุกคฺควจาก ตสฺส วิเสสน ของ กมฺมสฺส ๆ สามีสมฺพนฺธ ใน
วิปาเกน ๆ เหตุ ใน อุปฺปชฺชิ สคฺคกขตฺตํ กิริยาวิเสสน ใน อุปฺปชฺชิ สุกฺคิ กิติ
โลกิ กิติ อวุตตกมฺม ใน อุปฺปชฺชิ สคฺคํ วิเสสน ของ โลกิ

ตสฺส วิเสสน ของ กมฺมสฺส เอว ศัพท์ อวธารณ เข้ากับ ตสฺส กมฺมสฺส
สามีสมฺพนฺธ ใน วิปากาวเสสน ๆ เหตุ ใน การสิ อิมิสฺสาย วิเสสน ของ
สาวคฺคิยา เอว ศัพท์ อวธารณ เข้ากับ อิมิสฺสาย สาวคฺคิยา วิสาธาร ใน การสิ
สคฺคกขตฺตํ กิริยาวิเสสน ใน การสิ เสฏฺฐิคฺคตํ อวุตตกมฺม ใน การสิ ๆ

มหาราช อาลปน เสฏฺฐี สยกคฺคตา ใน อโหสิ ๆ อาขยาตบท กคฺควจาก
ยํ กิริยาปรามาส โข ศัพท์ วจนาลงฺการ โส กิติ คหปติ กิติ วิเสสน
ของ เสฏฺฐี ทานํ อวุตตกมฺม ใน ทตฺวา ๆ ปุพฺพกาลกิริยา ใน อโหสิ ปจฺฉา
กาลสคฺคมี ใน อโหสิ วิปฺปฏิสารี วิคคิกคฺคตา ใน อโหสิ

เอตํ วิเสสน ของ ภูณฺชนํ ๆ สยกคฺคตา ใน โหติ ๆ อาขยาตบท
กคฺควจาก ทาसानํ กิติ กมฺมกรานํ กิติ ภาวาทิสมฺพนฺธ ใน ภูณฺชนํ วา สองศัพท์

* บางอาจารย์ใช้ คหปติ เป็นประธาน เสฏฺฐี เป็น วิเสสน

ปทวิกปฺปตฺต เข้ากับ ทาसानํ และ กมฺมกรานํ ปิณฺหาปาดสฺส ฉฎฺฐิจกมฺม ใน
 ภูณฺชนํ วรํ วิกตฺติกตฺตา ใน โหติ (หรือ เอตํ วิเสสน ของ การณ์ ๆ สยกตฺตา
 ใน โหติ ๆ อาขุยาตบฺท กตฺตฺวาจก วรํ วิกตฺติกตฺตา ใน โหติ)

ทาสา ก็คือ กมฺมกราก็คือ สยกตฺตา ใน ภูณฺเชยฺยํ ๆ อาขุยาตบฺท กตฺตฺวาจก
 ปิณฺหาปาดํ อวฺตุตฺตกมฺม ใน ภูณฺเชยฺยํ ฺวา สองศัพท์ ปทวิกปฺปตฺต เข้ากับ
 ทาสา และ กมฺมกราก็คือ สยกตฺตา ใน วิปฺปฏิสํสํ

จิตฺตํ สยกตฺตา ใน นมฺติ น สยกตฺตา ปฏฺิเสธ ใน นมฺติ ๆ อาขุยาตบฺท
 กตฺตฺวาจก ตสฺส วิเสสน ของ กมฺมสฺส ๆ สามีสมฺพนฺธ ใน วิปฺาเกน ๆ
 เหตุ ใน นมฺติ สยกตฺตา อสฺส วิเสสน ของ เสฎฺฐิจโน ๆ สามีสมฺพนฺธ ใน จิตฺตํ
 อฺุพาราย วิเสสน ของ ฆตฺตโลคาย ๆ สมฺปทาน ใน นมฺติ

จิตฺตํ สยกตฺตา ใน นมฺติ น สยกตฺตา ปฏฺิเสธ ใน นมฺติ ๆ อาขุยาตบฺท
 กตฺตฺวาจก อสฺส วิเสสน ของ เสฎฺฐิจโน ๆ สามีสมฺพนฺธ ใน จิตฺตํ อฺุพาราย
 วิเสสน ของ ฆตฺตโลคาย ๆ สมฺปทาน ใน นมฺติ

จิตฺตํ สยกตฺตา ใน นมฺติ น สยกตฺตา ปฏฺิเสธ ใน นมฺติ ๆ อาขุยาตบฺท
 กตฺตฺวาจก อสฺส วิเสสน ของ เสฎฺฐิจโน ๆ สามีสมฺพนฺธ ใน จิตฺตํ อฺุพาราย
 วิเสสน ของ ฆานโลคาย ๆ สมฺปทาน ใน นมฺติ

จิตฺตํ สยกตฺตา ใน นมฺติ น สยกตฺตา ปฏฺิเสธ ใน นมฺติ ๆ อาขุยาตบฺท
 กตฺตฺวาจก อสฺส วิเสสน ของ เสฎฺฐิจโน ๆ สามีสมฺพนฺธ ใน จิตฺตํ อฺุพารานํ ก็คือ
 ปญฺจนํ ก็คือ วิเสสน ของ กามคฺุณานํ ๆ ฉฎฺฐิจกมฺม ใน โภคาย ๆ สมฺปทาน
 ใน นมฺติ ๆ

(หรือสัมพันธ์ว่า จิตฺตํ สยกตฺตา ใน นมฺติ สยกตฺตา น สยกตฺตา
 ปฏฺิเสธ ใน นมฺติ สยกตฺตา กิริยาสยกตฺตา อาขุยาตบฺท กตฺตฺวาจก... ๆ)

มหาราช อาลปน เสฎฺฐิจ สยกตฺตา ใน โวโรเปสิ ๆ อาขุยาตบฺท กตฺตฺวาจก
 ยํ กิริยาปฺรามาส โข สยกตฺตา วจนาลงฺการ โส ก็คือ คหปฺติ ก็คือ วิเสสน ของ เสฎฺฐิจ
 ภาตฺ สามีสมฺพนฺธ ใน เอกปฺตฺตํ ๆ อวฺตุตฺตกมฺม ใน โวโรเปสิ สาปเดยฺยสฺส
 สามีสมฺพนฺธ ใน การณา ๆ เหตุ ใน โวโรเปสิ จีวิตฺตา อปทาน ใน โวโรเปสิ

โส วิเสสน ของ เสฎฐี ๑ สยกคุดา ใน ปัจจิตถ^๒ ๑ อาชฺยาคบท กคฺคฺวากก (หรือ เสฎฐี วุคฺคกมฺม ใน ปัจจิตถ อคฺคินา อนภินิตกคฺคฺวาท ใน ปัจจิตถ ๑ อาชฺยาคบท กมฺมวากก) คสฺส วิเสสน ของ กมฺมสฺส ๑ สามีสมฺพนฺธ ใน วิปาเกน ๑ เหตุ ใน ปัจจิตถ พหฺนึ สึบถ วิเสสน ของ วสฺसानิ, วสฺสคานิ, วสฺสสทฺสฺสานิ และ วสฺสสคตสทฺสฺสานิ วสฺसानิ ก็ดี วสฺสคานิ ก็ดี วสฺสสทฺสฺสานิ ก็ดี วสฺสสคตสทฺสฺสานิ ก็ดี อจฺจนฺตสํโยค ใน ปัจจิตถ นิรเย วิสยาธาร ใน ปัจจิตถ,

ราชปฺริสา เหตุกคฺคฺวาท ใน ปเวเสนฺติ สาปเตยฺยํ การิตกมฺม ใน ปเวเสนฺติ ๑ อาชฺยาคบท เหตุกคฺคฺวากก คสฺส วิเสสน ของ กมฺมสฺส เอว คัพฺถ อวธารณ เข้ากับ คสฺส กมฺมสฺส สามีสมฺพนฺธ ใน วิปากาวเสน ๑ เหตุ ใน ปเวเสนฺติ อิทํ ก็ดี สคฺคมํ ก็ดี อปฺตคกํ ก็ดี วิเสสน ของ สาปเตยฺยํ ราชโกสํ สมฺปาปฺณิกมฺม ใน ปเวเสนฺติ ๑

มหาราช อาลปน ปน คัพฺถ วากฺยารมฺภ ปุณฺณํ สยกคฺคฺวาท ใน ปริกฺขิณํ ๑ กิตบท กคฺคฺวากก คสฺส ก็ดี คหปฺตีสฺส ก็ดี วิเสสน ของ เสฎฐีสฺส โข คัพฺถ วจนาลงฺการ เสฎฐีสฺส สามีสมฺพนฺธ ใน ปุณฺณํ ปฺราณํ วิเสสน ของ ปุณฺณํ จ สองคัพฺถ วากฺยสมฺมจฺยคฺคฺวาท เข้ากับ คสฺส เสฎฐีสฺส คหปฺตีสฺส ปฺราณํ ปุณฺณํ ปริกฺขิณํ และ (คสฺส เสฎฐีสฺส คหปฺตีสฺส) นวํ ปุณฺณํ อนฺนปฺจิตํ ปุณฺณํ วุคฺคกมฺม ใน อนฺนปฺจิตํ เสฎฐีสฺส ฉนฺนฺธิอนภินิตกคฺคฺวาท ใน อนฺนปฺจิตํ ๑ กิตบท กมฺมวากก คสฺส ก็ดี คหปฺตีสฺส ก็ดี วิเสสน ของ เสฎฐีสฺส นวํ วิเสสน ของ ปุณฺณํ

มหาราช อาลปน จ ปน สองคัพฺถ นิปาตสมฺมทฺส เสฎฐี สยกคฺคฺวาท ใน ปัจจติ^๓ ๑ อาชฺยาคบท กคฺคฺวากก (หรือ เสฎฐี วุคฺคกมฺม ใน ปัจจติ อคฺคินา อนภินิตกคฺคฺวาท ใน ปัจจติ ๑ อาชฺยาคบท กมฺมวากก) อชฺช กาลสคฺคฺมึ ใน ปัจจติ คหปฺติ วิเสสน ของ เสฎฐี มหาโรรฺวเ สณฺณาวิเสสน ของ นิรเย ๑ วิสยาธาร ใน ปัจจติ อิติ คัพฺถ สรฺูป ใน วจฺนํ ๑

^{๒-๓} ปัจจิตถ, ปัจจติ มาจาก ปจฺ ชาติ (หุง, ต้ม, สุก, ไหม้) ชาตินี้ ในสัททมนิติปกรณ์ ชาติมาลา จัดเป็นชาติ ๒ คณะ คือ ภูวาทิคณะ (สกัมมชาติ) มีรูปเป็น ปจฺติ, ปจฺนฺติ และ ทิวาทิคณะ (อกัมมชาติ) มีรูปเป็น ปจฺจติ, ปจฺจนฺติ เป็น กคฺคฺวากก

ราชา สยกคุดา ใน อาห ๑ อาชยาตบท กคตุวจาก สคตุ สามีสมพนุช
ใน วณน์ ๑ อวตุคตกมม ใน สตุวา ๑ ปุพพกาลกิริยา ใน อาห

ภนุเต อาลปน อโห ศัพท สเวคคุด กมม สยกคุดา ใน โหติ ๑
อาชยาตบท กคตุวจาก ภาริย วิคตคคุดา ใน โหติ (หรือ ภาริย วิเสสน ของ
กมม ๑ ลิงคคุด)

เสฎฐิ สยกคุดา ใน ปรีกฤษิ และ อกาสิ เอว ศัพท อวธารณ เข้ากับ
น ๑ สองศัพท ปฎิเสธ ใน ปรีกฤษิ และ อกาสิ กิริยาสองบท อาชยาตบท
กคตุวจาก โภเค ลกขณ ใน วิชขมานะ ๑ ลกขณกิริยา เอตุคเก วิเสสน ของ
โภเค นาม ศัพท สณฺณาโชตค เข้ากับ เอตุคเก อตุคณา กรณ ใน ฤษิ

คุมุหาทิสะ วิเสสน ของ พุทฺเธ ๑ ลกขณ ใน วิหรนุเต ๑ ลกขณกิริยา
ฐรวิหาระ วิสยาธาร ใน วิหรนุเต ปุณฺณกมม อวตุคกมม ใน อกาสิ อิติ
ศัพท อาการ ใน อาห ๑

สคตุ สยกคุดา ใน อาห ๑ อาชยาตบท กคตุวจาก มหาราช อาลปน
เอว สองศัพท สจจวจากลึงคคุด ทุมเมธปุคคลา สยกคุดา ใน คเวสนติ
น ศัพท ปฎิเสธ ใน คเวสนติ ๑ อาชยาตบท กคตุวจาก นาม ศัพท สณฺณาโชตค
เข้ากับ ทุมเมธปุคคลา โภเค อวตุคกมม ใน ลภิตวา ๑ ปุพพกาลกิริยา ใน
คเวสนติ นิพพาน์ อวตุคกมม ใน คเวสนติ

ปน ศัพท สมปิณฺชนคุด อุปนฺนคณหา สยกคุดา ใน หนติ ๑
อาชยาตบท กคตุวจาก โภเค อวตุคกมม ใน นิสสาช ๑ เหตุ ใน อุปนฺน- เอเต
วิเสสน ของ ทุมเมธปุคคเล ๑ อวตุคกมม ใน หนติ ที่มรดคฺ อจฺจนคฺสโยค
ใน หนติ อิติ ศัพท อาการ ใน วตุวา ๑ ปุพพกาลกิริยา ใน อาห อิมิ วิเสสน
ของ คาคิ ๑ อวตุคกมม ใน อาห

โภคา สยกคุดา ใน หนนฺติ ๑ อาชยาตบท
กคตุวจาก ทุมเมธ วิเสสน ของ ปุคคล ๑
อวตุคกมม ใน หนนฺติ, จ ศัพท วิเสสโชตค
โภคา สยกคุดา ใน หนนฺติ โน ศัพท ปฎิเสธ

ใน หนนฺติ ๆ อาขุยาตบถ กตฺตฺวาจก
 ปารคเวสิโน วิเสสน ของ ปุคฺคฺเล ๆ
 อวุตฺตกมฺม ใน หนนฺติ, ปุคฺคฺโล สยกตฺตา
 ใน หนนฺติ ๆ อาขุยาตบถ กตฺตฺวาจก โภคตฺตฺนฺหา
 เหตุ ใน หนนฺติ ทุมฺเมโร วิเสสน ของ ปุคฺคฺโล
 อณฺเณ วิเสสน ของ ปุคฺคฺเล ๆ อวุตฺตกมฺม ใน
 หนนฺโต ๆ อุปฺมาวิเสสน ของ ปุคฺคฺโล อิว
 ศัพฺทํ อุปฺมาโชตฺก เข้ากับ อณฺเณ ปุคฺคฺเล
 หนนฺโต อตฺตฺนํ อวุตฺตกมฺม ใน หนนฺติ อิติ
 ศัพฺทํ สรฺูป ใน อิมํ คานฺถํ ๆ